

Tomasz J. Kotliński

ORCID 0000-0003-0953-3252

DOI:10.30657/pha.34.2022.02

(Państwowa Wyższa Szkoła Techniczno-Ekonomiczna w Jarosławiu)

e-mail: tomasz.kotlinski@pwste.edu.pl

Prezydenci i radcy Sądu Obwodowego w Rzeszowie (1855–1891)

Streszczenie

Opracowanie poświęcone jest osobom, które w określonej cezurze lat 1855–1891 pełniły urząd prezydentów oraz radców orzekających w Sądzie Obwodowym w Rzeszowie. Na wstępie, dla lepszego zrozumienia tematu, przedstawiono w zarysie organizację sądownictwa w Galicji, jaka wprowadzona została w 1855 r. oraz rozbudowaną strukturę stanowisk i rang urzędników sędziowskich. Praca obejmuje jedynie tych sędziów – radców, którzy zawodowo związani byli z Rzeszowem. Na podstawie dostępnych informacji przedstawiona została nie tylko ścieżka kariery zawodowej omawianych kolejno sędziów, ale również ich zaangażowanie w sprawy lokalnych społeczności na gruncie instytucji autonomicznych, organizacji społecznych, charytatywnych i stronnictw politycznych.

Słowa kluczowe:

sądownictwo, sędziowie, Galicja

Niniejszy artykuł stanowi kontynuację oraz znaczące uzupełnienie wcześniejszej pracy tegoż autora, poświęconej szeroko rozumianej historii sądownictwa powszechnego w Rzeszowie¹. Tym razem jednak opracowanie ma przy-

¹ Zob. T. J. Kotliński, *Sądownictwo powszechne w Rzeszowie w latach 1855–1939*, „Prace Historyczno-Archiwalne”, t. XXII, Rzeszów 2010, s. 25-33.

bliżyć postacię sędziów, którzy byli prezydentami Sądu Obwodowego w Rzeszowie bądź też orzekali w nim w charakterze radców. Wydarzenia Wiosny Ludów spowodowały, że w monarchii austriackiej zapanowała – przynajmniej chwilowa – liberalizacja polityki, która objęła również wymiar sprawiedliwości. Zapowiedziano wówczas likwidację sądownictwa stanowego i wprowadzenie sądów powszechnych, wspólnych dla wszystkich obywateli. Konsekwencją tych reform było utworzenie dwóch wyższych sądów krajowych – jednego z siedzibą we Lwowie dla Galicji Wschodniej i Księstwa Bukowiny oraz drugiego w Krakowie, który swoją właściwością miejscową obejmował Galicję Zachodnią. Równocześnie powołano do życia trybunały pierwszej instancji, które we Lwowie oraz w Krakowie otrzymały nazwę sądów krajowych, zaś w pozostałych miastach, gdzie powstały – sądów obwodowych. Jednocześnie dla każdego z trybunałów oznaczono określoną liczbę etatów tzw. urzędników sędziowskich, a więc adiunktów, sekretarzy rady i radców. Można wspomnieć, że wśród radców wyróżniano radców sądu krajowego i radców sądu krajowego wyższego, zaś najwyższą klasą w tej grupie stanowili radcy dworu². Dla rzeszowskiego trybunału przewidziano siedem posad w randze radcy sądu krajowego, przy czym jedna zastrzeżona była dla prokuratora państwa, a stan taki utrzymał się do końca XIX wieku, tj. do czasu wprowadzenia reform sądowych. I tak, przykładowo, w 1884 r. tzw. systemizowany etat osobowy rzeszowskiego trybunału obejmował: prezydenta, siedmiu radców sądu krajowego, jednego sekretarza rady i siedmiu adiunktów³, a także inne etaty niezwiązane z funkcjami orzeczniczymi⁴. Oczywiście, w randze radcy był także każdorazowy prezydent trybunału.

W dalszej części opracowania przedstawione zostaną – w zakresie dostępnych obecnie materiałów – sylwetki prezydentów i radców orzekających w Sądzie Obwodowym w Rzeszowie w latach 1855–1891. Ta cezura obejmuje tym samym okres od utworzenia w Rzeszowie trybunału pierwszej instancji do roku 1891, a więc do śmierci prezydenta Andrzeja Lubaszka. Data końcowa wynika z faktu, że w drugiej połowie lat dziewięćdziesiątych XIX wieku w Przedlitawii wprowadzono tzw. reformę kleinowską, obejmującą głównie procedurę cywilną, ale także ustrój sądownictwa, a wiązało się to ze znaczącym wzrostem liczby posad sądowych. Tak więc przedstawienie sylwetek kolejnych prezydentów i radców rzeszowskiego trybunału sądowego mianowanych po 1891 r. przekraczałoby dopuszczalne ramy opracowania⁵.

W związku z wprowadzaniem w Galicji nowej organizacji sądownictwa mianowanie pierwszych zwierzchników trybunałów sądowych dokonane zostało najwyższym postanowieniem cesarza, wydanym 11 lutego 1855 r. Pierwszym prezydentem Sądu Obwodowego w Rzeszowie został mianowany wówczas radca Sądu Krajowego

² Zob. J. Kotliński, T. J. Kotliński, *Sądownictwo powszechne w Galicji w latach 1855–1918*, Jarosław 2016.

³ *Szematyzm Królestwa Galicji i Lodomerji z Wielkim Księstwem Krakowskim na rok 1884*, Lwów 1884, s. 127.

⁴ Poza posadami osób uprawnionych do orzekania etat Sądu Obwodowego w Rzeszowie obejmował w określonej liczbie m.in.: jednego naczelnika biur pomocniczych, adiunkta kancelaryjnego, rejenta do spraw ksiąg gruntowych, kancelistów, zarządcę więzienia, lekarza więziennego, woźnych, dozorców więziennych i pomocnika woźnych.

⁵ Dla porównania zob. *Wykaz stanu służby personelu sądowego i personelu prokuratury państwa okręgu C.K. Sądu Krajowego Wyższego w Krakowie na rok 1914*, Kraków 1914, s. 155-157.

w Ołomuńcu Ferdynand Adamek⁶. Nie przebywał on jednak długo w Rzeszowie, gdyż już w grudniu 1859 r. został przeniesiony na równorzędne stanowisko do Tarnowa⁷. Uwieńczeniem kariery Adamka była jego nominacja na radcę dworu w Najwyższym Trybunale Sądowym i Kasacyjnym w Wiedniu, dokonana przez cesarza w 1863 roku⁸. Niestety, nie udało się ustalić bliższych informacji na jego temat. Również mało danych zachowało się na temat sędziego Franciszka Ksawerego Schoena, który został kolejnym prezydentem rzeszowskiego trybunału. Przed tą nominacją był radcą Wyższego Sądu Krajowego w Krakowie. Zwierzchnikiem Sądu Obwodowego w Rzeszowie pozostawał do roku 1874, a przy okazji przejścia w stan spoczynku otrzymał od cesarza Order Żelaznej Korony trzeciej klasy⁹. Zmarł w Krakowie w 1884 r. i spoczął w grobowcu rodzinnym na Cmentarzu Rakowickim.

Następnym prezydentem Sądu Obwodowego w Rzeszowie cesarz mianował Gustawa Knendicha. Urodzony w 1830 r. we Lwowie, był synem urzędnika państwowego. W rodzinnym mieście ukończył studia prawnicze, po czym podjął praktykę w miejscowym Forum Nobilium¹⁰. Pracę urzędniczą rozpoczął od posady auskultanta, a w okresie wprowadzania w roku 1855 nowej organizacji władz politycznych i sądowych w Galicji mianowano go adiunktem urzędu powiatowego. W grudniu 1857 r., decyzją ministra sprawiedliwości, otrzymał stanowisko sekretarza rady i jednocześnie zastępcy prokuratora państwa w Krakowskim Sądzie Krajowym¹¹. Po pewnym czasie był kolejno adiunktem w Sądzie Powiatowym we Frysztaku i Krośnie, po czym został komisarzem do prowadzenia spraw indemnizacyjnych. Od 1860 r. pełnił obowiązki zastępcy prokuratora państwa w Krakowie, a po czterech latach mianowano go tymczasowym zastępcą nadprokuratora państwa dla Galicji Zachodniej. W styczniu 1865 r. Knendich został radcą Sądu Obwodowego w Rzeszowie, by po kilku latach przenieść się na równorzędny urząd do Tarnowa. Prezydentem sądu w Rzeszowie mianował go cesarz 8 kwietnia 1874 roku¹². Rzeszowskim trybunałem sądowym kierował do 1884 r., kiedy to cesarz nadał mu tytuł radcy dworu i powołał do orzekania w senacie galicyjskim przy wiedeńskim Najwyższym Trybunale Sądowym i Kasacyjnym. Gustaw Knendich zmarł 22 grudnia 1886 r. w Wiedniu¹³. Warto zaznaczyć, że otrzymał za swoje zasługi tytuł honorowego obywatela miasta Rzeszowa, a w ostatnim roku urzędowania w Galicji podobny tytuł przyznała mu reprezentacja miasta Leżajska w podziękowaniu za zwiększenie liczby etatów w tamtejszym sądzie powiatowym.

Następcą Knendicha i kolejnym zwierzchnikiem rzeszowskiego trybunału pierwszej instancji został Ludwik Mora Korytowski. Urodził się 20 sierpnia 1832 r. w Krakowie w rodzinie kultywującej tradycję prawnicze, gdyż jego ojciec Leon Jan Kanty Korytowski był krakowskim sędzią apelacyjnym. W rodzinnym mieście uży-

⁶ „Czas” z dnia 17 lutego 1855, nr 38.

⁷ „Gazeta Lwowska” z dnia 16 grudnia 1859, nr 286.

⁸ „Czas” z dnia 6 października 1863, nr 227.

⁹ „Czas” z dnia 21 stycznia 1874, nr 16.

¹⁰ „Urzędnik w Połączeniu z Prawnikiem” 1887, nr 3.

¹¹ „Gazeta Lwowska” z dnia 18 grudnia 1857, nr 289.

¹² „Gazeta Lwowska” z dnia 13 kwietnia 1874, nr 83.

¹³ „Kurjer Krakowski” z dnia 25 stycznia 1887, nr 19.

ską świadectwo dojrzałości, a następnie ukończył studia prawnicze. Praktykę sądową rozpoczął w roku 1853, a dwa lata później, przy okazji wprowadzania w Galicji nowej organizacji wymiaru sprawiedliwości, otrzymał awans na urząd auskultanta w Sądzie Krajowym w Krakowie. W kolejnych latach był aktuariuszem w urzędzie powiatowym w Dąbrowie, adiunktem sądowym w Krakowie i pracownikiem w urzędzie powiatowym w Wojniczu¹⁴. W 1868 r. powrócił do Dąbrowy, gdzie był sędzią, a następnie został naczelnikiem miejscowego Sądu Powiatowego; w dowód zasług położonych dla lokalnej społeczności otrzymał tytuł honorowego obywatela miasta. W 1874 r. Korytowski uzyskał nominację na radcę sądowego przy tarnowskim trybunale, a po jakimś czasie przeniósł się do służby w Sądzie Krajowym w Krakowie. W tym też okresie cesarz nadał mu tytuł podkomorzego i cesarsko-królewskiego szambelana. Z kolei nominację na prezydenta Sądu Obwodowego w Rzeszowie otrzymał w grudniu 1884 roku¹⁵. Na kilkanaście miesięcy przed śmiercią Korytowski zachorował na nieuleczalną chorobę, która sprawiła, że faktycznie nie był w stanie wykonywać w pełni obowiązków służbowych. Zmarł w Rzeszowie 8 października 1885 r. i spoczął na miejscowym Starym Cmentarzu, gdzie do dziś zachowała się jego płyta nagrobna.

Jego następcą na urzędzie prezydenta rzeszowskiego trybunału sądowego został Andrzej Lubaszek. Urodził się w 1833 r. w rodzinie chłopskiej, we wsi Ciche na terenie powiatu nowotarskiego. Egzamin dojrzałości uzyskał w gimnazjum w Nowym Sączu, zaś studia prawnicze ukończył na Uniwersytecie Franciszkańskim we Lwowie. Karierę w sądownictwie krajowym rozpoczął od posady adiunkta, natomiast w 1863 r. krakowska komisja nominacyjna mianowała go tymczasowym aktuariuszem zachodniogalicyskiego urzędu powiatowego. Na początku lat siedemdziesiątych XIX wieku był już sędzią powiatowym i naczelnikiem sądu w Nowym Targu, a następnie w Bochni, skąd awansował na radcę przy Sądzie Krajowym w Krakowie. Prezydentem Sądu Obwodowego w Rzeszowie został mianowany w styczniu 1886 r. i pozostawał na tym urzędzie do śmierci¹⁶. W opinii współczesnych uchodził za wymagającego przełożonego, ale jednocześnie dbającego o interesy podwładnych sobie sędziów i urzędników sędziowskich, miał też osobiście udzielać porad prawnych rzeszowskim włościanom¹⁷. Andrzej Lubaszek zmarł w Rzeszowie 2 lipca 1891 r. wskutek choroby, której nabawił się podczas wizytacji sądów powiatowych w podległym mu okręgu sądowym¹⁸.

Obsada przez ministra sprawiedliwości pierwszych posad radców sądu krajowego przy trybunałach pierwszej instancji w Galicji nastąpiła w lipcu 1855 r. Niestety, niewiele zachowało się informacji na temat tych osób, ponadto niektórzy z radców już w kolejnych miesiącach zostali przeniesieni do służby w innych sądach obwodowych. Przykładem może być Józef Sokalski, dotychczasowy sędzia krakowskiego trybunału sądowego, który być może nawet nie pojawił się w Rzeszowie, gdyż już z końcem 1855 r. objął posadę przy Sądzie Obwodowym w Nowym Sączu, gdzie też zmarł

¹⁴ „Urzędnik w Połączeniu z Prawnikiem” 1885, nr 20.

¹⁵ „Die Presse” z dnia 11 grudnia 1884, nr 339.

¹⁶ „Gazeta Narodowa” z dnia 26 stycznia 1886, nr 20.

¹⁷ T. J. Kotliński, *Zwierzchnicy sądownictwa galicyjskiego*, Warszawa 2013, s. 133.

¹⁸ „Gazeta Rzeszowska” z dnia 5 lipca 1891, nr 24.

w marcu 1870 r. Na jego miejsce radcą mianowano urodzonego w 1809 r. Ignacego Hinglera. Wiadomo o nim, że w latach czterdziestych XIX wieku był burmistrzem Tarnowa, a potem radcą rzeszowskiego Sądu Kryminalnego. Zmarł w Rzeszowie we wrześniu 1862 r. i spoczął w grobowcu rodzinnym na Starym Cmentarzu.

Pośród pierwszych rzeszowskich radców sądowych już w 1856 r. miasto opuściło dwóch kolejnych. Jako pierwszego można wskazać Ludwika Kornbergera. Z jego akt osobowych wynika, że karierę sądową rozpoczął od posady auskultanta przy Sądzie Kryminalnym w Samborze, a następnie otrzymał awans na urząd protokolisty rady przy lwowskim Landrechcie. Z Rzeszowa przeniósł się na równorzędne stanowisko do Tarnowa, a po kilku latach został radcą Wyższego Sądu Krajowego w Krakowie. Zmarł w Krakowie 27 stycznia 1877 r. w wieku pięćdziesięciu ośmiu lat¹⁹. Kolejnym radcą, który przeniósł się już po roku z Rzeszowa do Tarnowa, był Karol Kellermann. Wiadomo o nim tylko tyle, że przed nominacją na radcę był przez kilka lat burmistrzem Jarosławia, a także wchodził w skład pierwszego zarządu miejscowej gminy wyznaniowej żydowskiej. Obowiązki sędziego wykonywał niedługo; wkrótce przeszedł w stan spoczynku i powrócił do administrowania dobrami rodzinnymi w Kańczudze. Zmarł w 1864 roku.

W grupie radców rzeszowskiego trybunału mianowanych w lipcu 1855 r. znalazł się także Jan Fetter, dotychczasowy radca miejscowego sądu kryminalnego. Brak, niestety, bliższych informacji na temat jego osoby. Na podstawie szematyzmu krajowego można ustalić jedynie, że orzekał do końca lat sześćdziesiątych XIX wieku, oraz że w tym czasie posiadał już tytuł i charakter radcy wyższego sądu krajowego. Jan Fetter zmarł w Krakowie 16 października 1873 r. w wieku 65 lat. Wraz z nim w grupie pierwszych radców znalazł się również Jan Pirxhoffer. Niestety, także i w tym przypadku nie udało się ustalić bliższych danych. Z prasy lokalnej wynika, że przed nominacją na radcę był przełożonym urzędu okręgowego na Śląsku oraz asesorem Sądu Krajowego w Cieszynie²⁰. W Rzeszowie pozostawał najpewniej do początku lat siedemdziesiątych XIX wieku. Obok wyżej wymienionych, radcą sądu rzeszowskiego został w 1855 r. Jan Schmid, bodajże najdłużej urzędujący sędzia na tym stanowisku w Rzeszowie. Wiadomo o nim tyle, że urodził się w 1813 r., zaś przed objęciem posady radcy w Rzeszowie był protokolistą rady foralnej we Lwowie. Obok orzekania pełnił przez wiele lat obowiązki asesora sądu powiatowego w sprawie dochodów skarbowych. W stan spoczynku przeszedł w maju 1889 r. już w randze radcy sądu krajowego wyższego, a przy tej okazji cesarz wyraził mu oficjalnie swoje uznanie²¹. Jan Schmid zmarł w połowie stycznia 1897 r. w Rzeszowie.

W grupie pierwszych radców rzeszowskiego trybunału sądowego znalazł się również Jan Podiwin. Trudno jednak odszukać w prasie z epoki informacje na jego temat. Z uwagi na późniejsze zatrudnienie, musiał ukończyć studia prawnicze, zaś na początku lat pięćdziesiątych XIX wieku był tymczasowym asesorem przy jednym z magistratów, jednakże nie wiadomo dziś, w jakim mieście. W 1855 r., w związku z wprowadzaniem w Galicji nowej organizacji władz politycznych, został przez mini-

¹⁹ *Ludwik Kornberger*, Archiwum Narodowe w Krakowie [dalej: ANK], Akta Sądu Okręgowego w Krakowie, sygn. zesp. 29/1989/14352.

²⁰ „Gazeta Lwowska” z dnia 14 lipca 1855, nr 160.

²¹ „Kurjer Lwowski” z dnia 19 maja 1889, nr 138.

stra spraw wewnętrznych mianowany adiunktem przy urzędzie okręgowym w podkrakowskim Podgórzu²². Już w następnym roku otrzymał nominację na wakującą posadę radcy sądowego przy Sądzie Obwodowym w Rzeszowie²³. W miejscowym trybunale sądowym orzekał stosunkowo długo, gdyż w stan spoczynku został przeniesiony dopiero początkiem 1871 roku i krótko po tym wpisał się na listę adwokatów z siedzibą kancelarii w Rzeszowie²⁴. Zawodu tego nie wykonywał jednak długo, gdyż – jak wynika z ogłoszenia urzędowego tarnowskiej izby adwokatów – zmarł 27 lutego 1872 roku²⁵.

W roku 1856 posadę radców przy trybunale sądowym w Rzeszowie zajmowało jeszcze dwóch prawników. Pierwszy to Józef Laad, dotychczasowy przełożony urzędu okręgowego w Ciężkowicach²⁶. W rzeszowskim trybunale orzekał do początku lat sześćdziesiątych XIX wieku, nie udało się jednak uzyskać bliższych informacji na jego temat. Kolejną nominację na radcę odebrał Aleksander Kawecki, radca sądu komitatowego i prokurator rządowy w Marmaros-Sziget. W Rzeszowie urzędował do kwietnia 1865 r., kiedy to został przeniesiony do służby w trybunale sądowym w Nowym Sączu²⁷. Następnie awansował na radcę w krakowskim Wyższym Sądzie Krajowym. Zmarł w Krakowie 31 października 1896 r. w wieku 76 lat²⁸.

Radcą rzeszowskim był również Michał Rola Woszczyński. Urodził się w 1823 r. w Oświęcimiu, zaś młodość spędził w Tarnowie, gdzie w miejscowym gimnazjum uzyskał świadectwo dojrzałości. Studia prawnicze rozpoczął na Uniwersytecie Franciszkańskim we Lwowie i tam zastały go wydarzenia Wiosny Ludów, w których wziął udział. Zapewne w ich następstwie znalazł się na Węgrzech, gdzie rozpoczął pracę w tamtejszym sądownictwie, awansując ostatecznie na stanowisko radcy Sądu Komitatowego w Szolnoku. Jednakże w kwietniu 1861 r. powrócił na stałe do Galicji i decyzją ministra sprawiedliwości objął funkcję prokuratora państwa w tarnowskim trybunale sądowym²⁹. Wkrótce jednak, na skutek nieporozumień, został przeniesiony do pracy w rzeszowskim trybunale sądowym, gdzie w randze radcy orzekał do śmierci, głównie w sprawach drobniejszych („o przekroczenia”), jako przewodniczący trybunału apelacyjnego³⁰. Ponadto pełnił przez kilka lat obowiązki asesora sądu powiatowego w sprawach dochodów skarbowych. Podczas pobytu w Rzeszowie Woszczyński angażował się w działania miejscowego samorządu, był radnym miejskim i członkiem rzeszowskiej rady powiatowej. Warto również odnotować, że z zamiłowania był kolekcjonerem numizmatów i obrazów. Przetłumaczył także na język polski węgierską sztukę Józefa Szygethi *Stary piechur i syn jego huzar*, która grywana była we Lwowie i teatrach prowincjonalnych Galicji. W połowie 1887 r. wyjechał do uzdrowiska w Karlsbadzie, zaś w drodze powrotnej zatrzymał się u rodziny

²² „Czas” z dnia 6 lipca 1855, nr 150.

²³ „Czas” z dnia 16 maja 1856, nr 111.

²⁴ „Gerichtshalle” z dnia 10 kwietnia 1871, nr 29.

²⁵ „Gazeta Lwowska” z dnia 9 kwietnia 1872, nr 82.

²⁶ „Czas” z dnia 22 lutego 1856, nr 44.

²⁷ „Czas” z dnia 11 kwietnia 1865, nr 83.

²⁸ „Słowo Polskie” z dnia 4 listopada 1896, nr 258.

²⁹ „Czas” z dnia 11 maja 1861, nr 107.

³⁰ Michał Woszczyński, ANK, Akta Sądu Okręgowego w Krakowie, sygn. zesp. 29/1989/14562.

w podkrakowskim Podgórzu³¹. Tam też zmarł nagle 26 sierpnia i został pochowany na miejscowym cmentarzu.

Kolejną postacią wartą przypomnienia to sędzia Władysław Szmydziński. Urodził się w roku 1825, jednakże brak informacji o jego młodości. Jedynie na podstawie szematyzmu krajowego można ustalić, że na początku lat sześćdziesiątych XIX wieku był adiunktem w urzędzie gminnym w Baligrodzie. Przed wprowadzeniem w Galicji sądów powiatowych pracował w Tarnobrzegu³². W marcu 1870 r. minister sprawiedliwości mianował go radcą w Sądzie Obwodowym w Rzeszowie³³, a wkrótce został również przełożonym miejscowego c.k. sądu powiatowego miejsko-delegowanego. Ponadto był członkiem rady nadzorczej rzeszowskiego Towarzystwa Zaliczkowego i Kredytowego oraz przez kilka lat wybierano go na radnego miejskiego³⁴. Zmarł 5 lipca 1888 r. podczas pobytu w Karlsbadzie, gdzie udał się dla poratowania zdrowia³⁵. Został pochowany na Starym Cmentarzu w Rzeszowie, gdzie do dziś znajduje się jego nagrobek.

Z Rzeszowem krótko związany był też radca Jan Danecki. Urodził się w 1831 r. w Wilamowicach. Nauki gimnazjalne pobierał w Bochni, a po uzyskaniu świadectwa dojrzałości wstąpił do Seminarium Duchownego w Tarnowie, które jednak opuścił już po roku. Rozpoczął studia prawnicze na Uniwersytecie Jagiellońskim, które ukończył w 1856 r. Następnie odbył wstępną praktykę i został auskultantem przy prezydium krakowskiej apelacji sądowej. W krótkim czasie został adiunktem sądowym, a następnie objął obowiązki zastępcy prokuratora państwa w Krakowie. W czasie wprowadzania w Galicji sądów powiatowych został naczelnikiem takiego sądu w Kolbuszowej, a po kilku latach wrócił do Krakowa jako zastępca nadprokuratora państwa. Stąd też trafił już jako radca sądowy do Rzeszowa. Trudno dziś ustalić, za jakie zasługi, ale podczas zamieszkiwania i pracy w Rzeszowie został odznaczony przez cesarza Orderem Franciszka Józefa. W sierpniu 1875 r. na własną prośbę został przeniesiony do Tarnowa, z kolei w 1882 r. został prezydentem Sądu Obwodowego w Wadowicach. Już na tym stanowisku otrzymał od cesarza zaszczytny tytuł radcy dworu. Jan Danecki zmarł podczas przewodniczenia rozprawie sądowej 19 września 1891 r. i został pochowany na cmentarzu w Wadowicach.

Radcą rzeszowskiego trybunału był także Nikodem Garbaczynski. Urodził się 13 lipca 1828 r. we wsi Sepnicy w cyrkule ropczyckim. Ukończył studia prawnicze w Krakowie i w roku 1854 rozpoczął pracę jako praktykant konceptualista w bocheńskim magistracie, a już po roku został adiunktem w nowo powstałym Sądzie Obwodowym w Rzeszowie. Po kolejnych trzech latach minister spraw wewnętrznych mianował go adiunktem dla urzędu powiatowego w krakowskim okręgu administracyjnym³⁶. W październiku 1859 r. objął funkcję tymczasowego sekretarza rady i ponownie powrócił do Rzeszowa w charakterze zastępcy prokuratora państwa przy tamtejszym trybunale, z kolei w 1867 r. został radcą sądu krajowego przy tym

³¹ „Czas” z dnia 30 sierpnia 1887, nr 197.

³² „Allgemeine Österreichische Gerichtszeitung” z dnia 28 sierpnia 1868, nr 69.

³³ „Kurjer Krakowski” z dnia 1 kwietnia 1870, nr 75.

³⁴ „Kurjer Lwowski” z dnia 9 lipca 1888, nr 28.

³⁵ „Dziennik Polski” z dnia 10 lipca 1888, nr 190.

³⁶ T. J. Kotliński, *Poczet sędziów krakowskich, cz. XXX*, „Krakowskie Zeszyty Sądowe” 2015, nr 9, s. 72.

trybunale. Można odnotować, że w tym samym roku cesarz zatwierdził jego wybór na zastępcę prezesa Rady Powiatowej w Nisku. W tym okresie Garbaczyński musiał wykazywać się niezwykłą aktywnością, gdyż w 1868 r. cesarz nadał mu Krzyż Kawalerski Orderu Franciszka Józefa. Po kilku latach pracy w Rzeszowie przeniesiony został do Sądu Krajowego w Krakowie, zaś w 1879 r. awansował na radcę apelacyjnego. W połowie sierpnia 1892 r. na własną prośbę został przeniesiony w stan spoczynku i przy tej okazji uzyskał od cesarza tytuł radcy dworu z jednoczesnym tzw. uwolnieniem od taksy³⁷. Po odejściu ze służby państwowej zaangażował się w pracę samorządu miejskiego w Bochni, został wybrany radnym, a w 1897 r. burmistrzem miasta, którym władał przez kolejne trzy lata. Odchodząc z urzędu burmistrza, otrzymał tytuł honorowego obywatela Bochni³⁸. Ponadto był członkiem wielickiej rady powiatowej, prezesem Kasy Oszczędności w Podgórzu i Towarzystwa Upiększania Miasta Podgórza. Działał także aktywnie w Towarzystwie Gimnastycznym „Sokół”, Towarzystwie św. Wincentego á Paulo oraz jako opiekun w miejscowej ochronce dla dzieci. Nikodem Garbaczyński zmarł 13 kwietnia 1910 r. i został pochowany na Nowym Cmentarzu Podgórskim³⁹. Był żonaty z Bronisławą z Łopackich, małżeństwo to było bezdzietne.

Jednym z dłużej urzędujących w Rzeszowie radców sądowych był Stanisław Mossor. Urodził się w Myślenicach, zaś studia prawnicze ukończył we Lwowie⁴⁰. Początki jego służby w sądownictwie krajowym trudne są dziś do ustalenia, bez wątpienia jednak przez kilka lat był adiunktem sądowym w Rzeszowie, zaś w 1869 r., decyzją ministra sprawiedliwości, objął urząd zastępcy prokuratora państwa przy miejscowym trybunale⁴¹. Na początku lat osiemdziesiątych XIX wieku został radcą w Sądzie Obwodowym w Rzeszowie. Jego dalsza kariera przebiegała szybko, gdyż już 1891 r. otrzymał od cesarza tytuł i charakter radcy wyższego sądu krajowego, a po kilku latach został rzeczywistym radcą. Stanisław Mossor zmarł w Rzeszowie 25 grudnia 1900 r. w wieku 66 lat⁴².

W Rzeszowie przez kilka lat urzędował też sędzia Erazm Tałasiewicz. Urodził się w maju 1838 r. w Czudcu. Gimnazjum rzeszowskie ukończył w 1855 r. i podjął studia we Lwowie⁴³. Po ukończeniu studiów prawniczych został auskultantem sądowym, zaś w roku 1863 komisja namiestnictwa w Krakowie mianowała go aktuariuszem miejscowego urzędu powiatowego⁴⁴. W kolejnych latach był m.in. adiunktem w Kolbuszowej i Tarnobrzegu oraz naczelnikiem Sądu Powiatowego w Brzesku. W połowie września 1883 r. został radcą sądu krajowego w Sądzie Obwodowym w Rzeszowie i urzędował w nim do końca 1887 r., kiedy to przeniesiono go do pracy w Sądzie Krajowym Karnym w Krakowie⁴⁵. Można wspomnieć, że w okresie pobytu w Rzeszowie

³⁷ „Gazeta Lwowska” z dnia 25 sierpnia 1892, nr 193.

³⁸ „Podgórczanin” z dnia 18 lutego 1900, nr 8.

³⁹ „Głos Narodu” z dnia 15 kwietnia 1910, nr 99.

⁴⁰ Stanisław Mossor, ANK, Akta Sądu Okręgowego w Krakowie, sygn. zesp. 29/1989/14423.

⁴¹ „Dziennik Lwowski” z dnia 10 grudnia 1869, nr 310.

⁴² „Głos Rzeszowski” z dnia 30 grudnia 1900, nr 52.

⁴³ Erazm Tałasiewicz, ANK, Akta Sądu Okręgowego w Krakowie, sygn. zesp. 29/1989/14531.

⁴⁴ „Czas” z dnia 14 listopada 1863, nr 261.

⁴⁵ „Wiener Allgemeine Zeitung” z dnia 4 listopada 1887, nr 2761.

Tałasiewicz był przez pewien czas członkiem rady miejskiej. Ukoronowaniem jego kariery urzędniczej był otrzymanie w listopadzie 1890 r. posady radcy wyższego sądu krajowego przy krakowskim sądzie apelacyjnym⁴⁶. Zmarł w Krakowie 8 maja 1896 r. w wieku 57 lat⁴⁷. Od 1868 r. był żonaty z Ludwiką z Gołębskich. Warto odnotować, że za zaangażowanie na rzecz budowy w Tarnobrzegu nowego budynku dla tamtejszego sądu powiatowego miejscowa rada miejska nadała Tałasiewiczowi tytuł honorowego obywatela⁴⁸.

Radcą rzeszowskiego trybunału pierwszej instancji był również Teofil Hanasiewicz. Urodził się w roku 1835 w rodzinie greckokatolickiej we wsi Tarnawka w powiecie łańcuckim⁴⁹. Ukończył prawo na Uniwersytecie Franciszkańskim we Lwowie i w latach sześćdziesiątych XIX wieku wstąpił do krajowej służby sądowej, przez kilka lat pełniąc obowiązki adiunkta, m.in. w Sądzie Obwodowym w Rzeszowie. Z kolei we wrześniu 1872 r. został przez ministra sprawiedliwości mianowany sędzią powiatowym w Tyczynie⁵⁰, a sądem tym kierował do 1881 r., kiedy to otrzymał nominację na radcę sądowego przy rzeszowskim trybunale. W międzyczasie pełnił obowiązki asesora w rzeszowskim sądzie do spraw dochodów skarbowych. Przez kilka lat był też prezesem filii rzeszowskiej Stowarzyszenia Dietariuszów na Galicję. Można wspomnieć, że przy okazji jubileuszu cesarskiego został w 1898 r. odznaczony Krzyżem Kawalerskim Orderu Franciszka Józefa, a ponadto był honorowym obywatelem miasta Tyczyna⁵¹. W stan spoczynku przeszedł na własną prośbę w 1900 r., a przy tej okazji cesarz nadał mu tytuł i charakter radcy wyższego sądu krajowego⁵². Zmarł 2 maja 1907 r. w Rzeszowie. Ze związku małżeńskiego z Julią z Galińskich miał m.in. syna Włodzimierza, który został inżynierem górnictwa.

Niewiele informacji zachowało się na temat dwóch kolejnych radców rzeszowskiego trybunału sądowego. Pierwszy z nich to Robert Leszczycki. Bez wątplenia pracował jako urzędnik w Krynicy, a od roku 1873 był adiunktem przy nowosądeckim trybunale⁵³, zaś w lipcu 1881 r. otrzymał nominację na sędziego i naczelnika Sądu Powiatowego w Mielcu⁵⁴. Następnie był sekretarzem rady przy trybunale w Nowym Sączu, a w sierpniu 1888 r. otrzymał nominację na radcę sądu krajowego z przydziałem do Sądu Obwodowego w Rzeszowie⁵⁵. Od połowy lat dziewięćdziesiątych XIX wieku był już radcą Wyższego Sądu Krajowego w Krakowie. Jego dalszych losów nie udało się ustalić. Również niewiele można znaleźć na temat osoby Adolfa Rybakiewicza. Z informacji prasowych wynika, że w listopadzie 1887 r. minister sprawiedliwości mianował go radcą dla Sądu Obwodowego w Rzeszowie, zaś przed tą nominacją był

⁴⁶ „Kurjer Lwowski” z dnia 29 listopada 1890, nr 331.

⁴⁷ „Nowa Reforma” z dnia 10 maja 1896, nr 108.

⁴⁸ T. J. Kotliński, *Poczet sędziów krakowskich, cz. X*, „Krakowskie Zeszyty Sądowe” 2013, nr 11, s. 67.

⁴⁹ *Teofil Hanasiewicz*, ANK, Akta Sądu Okręgowego w Krakowie, sygn. zesp. 29/1989/14295.

⁵⁰ „Kraj” z dnia 28 września 1872, nr 222.

⁵¹ „Głos Rzeszowski” z dnia 5 maja 1907, nr 18.

⁵² „Reichspost” z dnia 10 listopada 1900, nr 257.

⁵³ „Gerichtshalle” z dnia 21 lipca 1873, nr 38.

⁵⁴ „Gazeta Lwowska” z dnia 28 lipca 1881, nr 170.

⁵⁵ „Kurjer Lwowski” z dnia 20 sierpnia 1888, nr 34.

sędzią powiatowym w Kolbuszowej⁵⁶. Nadmienić można, że podczas pobytu w Kolbuszowej został wybrany z tzw. grupy miejskiej na członka miejscowej rady powiatowej⁵⁷. W 1890 r. przeniósł się do Krakowa, a w roku 1892 został radcą przy Wyższym Sądzie Krajowym w Krakowie⁵⁸. Nie udało się ustalić, kiedy Adolf Rybakiewicz przeszedł w stan spoczynku ani daty jego zgonu.

W listopadzie roku 1887 minister sprawiedliwości mianował radcą w Sądzie Obwodowym w Rzeszowie Antoniego Wawrauscha. Sędzia ten urodził się w marcu 1839 r. w Bochni⁵⁹. Swoją służbę w sądownictwie krajowym rozpoczął od posady w sądzie w Wieliczce, zaś od 1878 r. jako sędzia powiatowy kierował sądem w Gorlicach. Stąd też został przeniesiony do Rzeszowa w charakterze radcy sądu⁶⁰, orzekał jednak tutaj tylko niespełna dwa lata, do chwili skierowania do służby w Sądzie Krajowym w Krakowie. Ukoronowaniem jego kariery było otrzymanie w roku 1900 od cesarza tytułu radcy sądu krajowego wyższego *ad personam*. Antoni Wawrausch zmarł 25 sierpnia 1912 r. w Krakowie i został pochowany na miejscowym cmentarzu.

Na początku czerwca 1889 r. minister sprawiedliwości mianował na wakujące posady dla trybunału w Rzeszowie jednocześnie trzech radców sądowych⁶¹. Pierwszy z nich, Mieczysław Michniewicz, urodził się w 1845 r. w Tarnowie, zaś studia prawnicze ukończył na Uniwersytecie Jagiellońskim. Swoją karierę w sądownictwie galicyjskim rozpoczął w 1870 r. od posady adiunkta w Sądzie Powiatowym w Makowie. Chociaż przebywał tam niespełna półtora roku, rada gminna nadała mu tytuł honorowego obywatela miasta w dowód uznania dla jego sumiennej i bezinteresownej pracy na rzecz powiatu i gminy⁶². Na początku 1872 r. minister sprawiedliwości przeniósł go w tym samym charakterze do służby w sądzie w Krzeszowicach⁶³. W kolejnych latach Michniewicz pracował jeszcze w sądach w Kalwarii, Sokołowie i Bieczu; w tym ostatnim mieście otrzymał tytuł jego honorowego obywatela. W czerwcu 1889 r. został mianowany radcą przy rzeszowskim trybunale. W 1895 r. na własną prośbę został przeniesiony w stan spoczynku i już kilka tygodni później otworzył w Rzeszowie kancelarię adwokacką⁶⁴. Uchodził za dobrego prawnika, w szczególności jako obrońca w sprawach karnych, ponadto angażował się politycznie, a wśród mieszkańców miasta miał opinię osoby niezwykle towarzyskiej⁶⁵. Zmarł w Rzeszowie 2 czerwca 1899 r., pozostawiając żonę, Helenę z Góreckich⁶⁶.

Kolejnym sędzią, który w czerwcu 1889 r. otrzymał posadę radcy w Rzeszowie, był Józef Cyga. Z jego zachowanych akt osobowych wynika, że urodził się w marcu 1834 r.

⁵⁶ „Gazeta Lwowska” z dnia 4 listopada 1887, nr 251.

⁵⁷ „Czas” z dnia 10 lipca 1884, nr 157.

⁵⁸ „Gerichtshalle” z dnia 27 czerwca 1892, nr 26.

⁵⁹ Antoni Wawrausch, ANK, Akta Sądu Okręgowego w Krakowie, sygn. zesp. 29/1989/9527.

⁶⁰ „Kurjer Lwowski” z dnia 5 listopada 1887, nr 307.

⁶¹ „Kurjer Lwowski” z dnia 6 czerwca 1889, nr 156.

⁶² „Kraj” z dnia 29 marca 1872, nr 73.

⁶³ „Gazeta Lwowska” z dnia 2 marca 1872, nr 51.

⁶⁴ *Sprawozdanie Wydziału Krakowskiej Izby Adwokackiej z czynności za czas od 1 stycznia do 31 grudnia 1895*, Kraków 1896, s. 4.

⁶⁵ „Głos Rzeszowski” z dnia 4 czerwca 1899, nr 23.

⁶⁶ Mieczysław Michniewicz, ANK, Akta Sądu Okręgowego w Krakowie, sygn. zesp. 29/1989/14413.

we wsi Maszkenice⁶⁷. W 1874 r. został mianowany adiunktem w Nowym Sączu, a po kilku latach sędzią powiatowym i naczelnikiem sądu w Tarnobrzegu⁶⁸, skąd na własną prośbę przeniósł się w 1883 r. do Bochni. Radcą przy rzeszowskim trybunale sądowym mianowany został w 1889 r. Zmarł w Krakowie 7 lipca 1901 r. i spoczął na tamtejszym cmentarzu. Z jego nekrologu wynika, że pozostawił żonę, córkę oraz synów. Żona Józefa Cygi pochodziła z rodziny Semkowiczów, a ślub zawarli w 1888 r. w Bochni⁶⁹.

Z Rzeszowem swoją karierę zawodową związał także Antoni Gabryszewski. Urodził się w 1839 r. w miejscowości Krzyż w rodzinie Wincentego i Anny z Kaczorowskich. Gimnazjum ukończył w Tarnowie, a studia prawnicze na Uniwersytecie Jagiellońskim. Praktykę sądową rozpoczął w 1865 r. w charakterze auskultanta, a wykonywał ją przy sądach w Tarnowie oraz Rzeszowie, zaś posadę adiunkta otrzymał ponownie w tarnowskim trybunale. W 1882 r. został przez ministra sprawiedliwości mianowany sędzią powiatowym w Krościenku⁷⁰, zaś w czerwcu 1889 r. otrzymał nominację na radcę przy Sądzie Obwodowym w Rzeszowie, z którym był związany do końca życia. W okresie wprowadzania w Przedlitawii nowych ustaw sądowych prowadził dla urzędników z rzeszowskiego okręgu sądowego wykłady z nowej procedury cywilnej, a po jej wejściu w życie został przewodniczącym trybunału handlowego⁷¹. Zmarł w Rzeszowie 11 października 1898 r. Wspomnieć można, że jego brat, Roman Gabryszewski, był przez kilka lat starostą jasielskim.

Ostatni radca sądowy, którego sylwetkę przedstawia niniejsze opracowanie, to Bolesław Działota. Z jego akt osobowych wynika, że urodził się w 1842 r. Po ukończeniu studiów prawniczych rozpoczął w 1868 r. przygotowawczą służbę sądową w Nowym Sączu, a w roku 1872 został tymczasowym adiunktem w Jordanowie. Stąd po trzech latach przeniesiony został do służby w Sądzie Powiatowym w Limanowej⁷². W kolejnych latach pracował m.in. w Ślemieniu oraz w Żywcu. Wyjątkowym okazał się dla Działoty rok 1890, uwieńczony w grudniu stanowiskiem radcy przy rzeszowskim trybunale sądowym, a także Orderem Franciszka Józefa, przyznanemu w dowód uznania za zaangażowanie w zakładanie oraz prowadzenie w Galicji ksiąg gruntowych. W stan spoczynku przeszedł na własną prośbę w 1902 r. Z jego akt osobowych wynika, że był żonaty z Zofią z Walterów⁷³.

Na zakończenie należy jeszcze zwrócić uwagę na kilku radców, których nazwiska pojawiają się na przestrzeni lat w szematyzmach krajowych, jednak nie udało się odnaleźć niemal żadnych informacji na ich temat. I tak, w szematyzmie z 1875 r. wśród rzeszowskich radców jest wymieniany Karol Piller⁷⁴, jednakże trudno ustalić więcej danych. Podobnie jest z sędzią Ottonem Koppem. Z jego akt osobowych wynika, że urodził się w 1837 r. w Ołomuńcu, ukończył Uniwersytet Jagielloński i uzyskał dok-

⁶⁷ *Józef Cyga*, ANK, Akta Sądu Okręgowego w Krakowie, sygn. zesp. 29/1989/14241.

⁶⁸ „Gazeta Narodowa” z dnia 16 kwietnia 1877, nr 111.

⁶⁹ „Kurjer Lwowski” z dnia 1 czerwca 1888, nr 151.

⁷⁰ „Gazeta Lwowska” z dnia 17 lipca 1882, nr 161.

⁷¹ „Głos Rzeszowski” z dnia 16 października 1898, nr 42.

⁷² „Allgemeine Österreichische Gerichtszeitung” z dnia 11 maja 1875, nr 39.

⁷³ *Bolesław Działota*, ANK, Akta Sądu Okręgowego w Krakowie, sygn. zesp. 29/1989/14255.

⁷⁴ *Szematyzm Królestwa Galicji i Lodomerji z Wielkim Księstwem Krakowskim na rok 1875*, Lwów 1875, s. 175.

torat, co w owym czasie było rzadkością, gdyż nie był to warunek objęcia posady sędziowskiej. Na początku lat siedemdziesiątych XIX wieku Koppel był sędzią powiatowym i naczelnikiem sądu w Limanowej, z kolei radcą w Rzeszowie miał zostać we wrześniu 1875 roku⁷⁵. Kolejny przypadek to sylwetka Juliusza von Fischera. Z informacji urzędowych wynika, że przed rokiem 1855 był auskultantem, a następnie został adiunktem. Z kolei około 1875 r. był sędzią powiatowym i naczelnikiem w Głogowie. W Rzeszowie orzekał jako radca od początku lat osiemdziesiątych XIX wieku do roku 1889, a przy okazji przejścia w stan spoczynku otrzymał od cesarza w dowód zasług tytuł i charakter radcy wyższego sądu krajowego z tzw. uwolnieniem od taksy⁷⁶. Juliusz Fischer zmarł w czerwcu 1890 r. w wieku 62 lat⁷⁷. W połowie lat siedemdziesiątych XIX wieku na liście radców rzeszowskiego trybunału figuruje także osoba sędziego Ignacego Łobaczewskiego. Po opuszczeniu Rzeszowa orzekał w krakowskim Sądzie Krajowym, a z dniem przejścia na własną prośbę w stan spoczynku w 1888 r. otrzymał od cesarza tytuł i charakter radcy sądu krajowego wyższego⁷⁸. Zmarł w Krakowie we wrześniu 1900 r., licząc sobie 79 lat⁷⁹. Można wspomnieć, że jego bratem był Erazm Łobaczewski, adwokat oraz kolejno burmistrz Sanoka i Przemyśla, a także właściciel Zagórza.

Przedstawione powyżej w zarysie biogramy zwierzchników rzeszowskiego trybunału pierwszej instancji – Sądu Obwodowego – oraz orzekających w nim na przestrzeni omawianego okresu radców sądowych nie wyczerpują oczywiście tematu, a wręcz stanowią zachętę do tego, aby podjąć dalsze badania w tym zakresie. Dostępne w Polsce archiwalia w wielu przypadkach są bardzo okrojone, a zatem baza bibliograficzna musiała zostać uzupełniona informacjami z prasy z epoki, w tym zamieszczanymi na jej łamach nekrologami. Bez wątplenia kwerenda przeprowadzona w archiwach wiedeńskich pozwoliłaby na szersze poznanie życia i karier zawodowych omawianych postaci. Niemniej jednak, wydaje się, że i w tym ograniczonym zakresie udało się ukazać obraz elity urzędniczej, jaką bez wątplenia stanowili prezydenci oraz radcy sądowi. Ich sylwetki nie tylko przedstawiają ich wkład w rozwój lokalnych społeczności w miejscach, w których żyli i pracowali, ale też mogą stanowić doskonały wzór do naśladowania dla współczesnych sędziów, szczególnie w czasach reformy sądownictwa.

Bibliografia

Archiwalia

Archiwum Narodowe w Krakowie:

Antoni Wawrausch, Akta Sądu Okręgowego w Krakowie, sygn. zesp. 29/1989/9527.
Bolesław Działott, Akta Sądu Okręgowego w Krakowie, sygn. zesp. 29/1989/14255.

⁷⁵ *Otto Koppel*, ANK, Akta Sądu Okręgowego w Krakowie, sygn. zesp. 29/1989/9936.

⁷⁶ *Verordnungsblatt des Justizministeriums*, Wien 1889, nr 18, s. 85.

⁷⁷ „Kurjer Lwowski” z dnia 16 czerwca 1890, nr 166.

⁷⁸ „Dziennik Polski” z dnia 3 czerwca 1888, nr 153.

⁷⁹ „Gazeta Lwowska” z dnia 2 października 1900, nr 224.

Erazm Tałasiewicz, Akta Sądu Okręgowego w Krakowie, sygn. zesp. 29/1989/14531.
Józef Cyga, Akta Sądu Okręgowego w Krakowie, sygn. zesp. 29/1989/14241.
Ludwik Kornberger, Akta Sądu Okręgowego w Krakowie, sygn. zesp. 29/1989/14352.
Michał Woszczyński, Akta Sądu Okręgowego w Krakowie, sygn. zesp. 29/1989/14562.
Mieczysław Michniewicz, Akta Sądu Okręgowego w Krakowie, sygn. zesp. 29/1989/14413.
Otto Koppel, Akta Sądu Okręgowego w Krakowie, sygn. zesp. 29/1989/9936.
Stanisław Mossor, Akta Sądu Okręgowego w Krakowie, sygn. zesp. 29/1989/14423.
Teofil Hanasiewicz, Akta Sądu Okręgowego w Krakowie, sygn. zesp. 29/1989/14295.

Czasopisma:

„Allgemeine Österreichische Gerichtszeitung” 1868, nr 69; 1875, nr 39.
„Czas” 1855, nr 38, nr 150; 1856, nr 44, nr 111; 1861, nr 107; 1863, nr 227; nr 261; 1865, nr 83; 1874, nr 16; 1884, nr 157; 1887, nr 197.
„Die Presse” 1884, nr 339.
„Dziennik Polski” 1888, nr 153, nr 190.
„Dziennik Lwowski” 1869, nr 310.
„Gazeta Narodowa” 1877, nr 111; 1886, nr 20.
„Gazeta Lwowska” 1855, nr 160, nr 289; 1857, nr 289; 1859, nr 286; 1872, nr 51; 1874, nr 83; 1881, nr 170; 1882, nr 161; 1887, nr 251; 1892, nr 193; 1900, nr 224.
„Gazeta Rzeszowska” 1891, nr 24.
„Gerichtshalle” 1871, nr 29; 1872, nr 82; 1873, nr 38; 1892, nr 26.
„Głos Narodu” 1910, nr 99.
„Głos Rzeszowski” 1898, nr 42; 1899, nr 23; 1900, nr 52; 1907, nr 18.
„Kraj” 1872, nr 73, nr 222.
„Kurjer Krakowski” 1870, nr 75; 1887, nr 19; 1888, nr 28, nr 151; 1889, nr 156; 1890, nr 331.
„Kurjer Lwowski” 1887, nr 307; 1888, nr 28, nr 34, nr 151; 1889, nr 138, nr 156; 1890, nr 166, nr 331.
„Nowa Reforma” 1896, nr 108.
„Podgórczanin” 1900, nr 8.
„Reichspost” 1900, nr 257.
„Urządnik w Połączeniu z Prawnikiem” 1885, nr 20; 1887, nr 3.
„Słowo Polskie” 1896, nr 258.
„Wiener Allgemeine Zeitung” 1887, nr 2761.

Opracowania:

Kotliński J., Kotliński T. J., *Sądownictwo powszechne w Galicji w latach 1855–1918*, Jarosław 2016.
Kotliński T. J., *Poczet sędziów krakowskich, cz. X*, „Krakowskie Zeszyty Sądowe” 2013, nr 11.
Kotliński T. J., *Poczet sędziów krakowskich, cz. XXX*, „Krakowskie Zeszyty Sądowe” 2015, nr 9.

Kotliński T. J., *Sądownictwo powszechne w Rzeszowie w latach 1855–1939*, „Prace Historyczno-Archiwalne”, t. XXII, Rzeszów 2010.

Kotliński T. J., *Zwierzchnicy sądownictwa galicyjskiego*, Warszawa 2013.

Inne:

Sprawozdanie Wydziału Krakowskiej Izby Adwokackiej z czynności za czas od 1 stycznia do 31 grudnia 1895, Kraków 1896.

Szematyzm Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem na rok 1875, Lwów 1875.

Szematyzm Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem na rok 1884, Lwów 1884.

Wykaz stanu służby personelu sądowego i personelu prokuratury państwa okręgu C.K. Sądu Krajowego Wyższego w Krakowie na rok 1914, Kraków 1914.

Verordnungsblatt des Justizministeriums, Wien 1889, nr 18.

Abstract

**The presidents and legal counsels
of the District Court for Rzeszów (1855–1891)**

The following study is dedicated to individuals, who held the positions of presidents and ruling legal counsels of the District Court for Rzeszów at the time period of 1855–1891. At the beginning, to provide a better understanding of the topic, a general overview of the judiciary system of Galicia introduced in 1855 was presented, with expanded structure of positions and ranks of court officials. The study focuses only on the judges – legal counsels who were professionally bound with Rzeszów. Based on the available information, the study not only introduces the professional carrier paths of the sequentially presented judges, but also their engagement in local communities' matters considering autonomous institutions, social organizations, charities and political parties.

Key words:

administration of justice, judges, Galicia